

bijenteelt

verschijnt maandelijks • jaargang 3 • juli-aug. 1967 - 7-8

**maandblad van de bijenhoudersbonden a.b.t.b., i.l.t.b. en n.c.b.
en de vereniging tot bevordering der bijenteelt in nederland**

Tijdelijk aanbod

Het Bijenhuis te Wageningen betaalt voor :

ruwe raat van goede kwaliteit per kg f 1,35

Ontzegelwas van goede kwaliteit per kg f 2,—

Zuivere was van goede kwaliteit per kg f 5,—

mits deze franco Wageningen worden geleverd.

Als uw zending meer dan 25 kg bedraagt, betalen wij echter de vracht. Dit is een prachtige gelegenheid om alle was en wasafval van uw hele afdeling in één keer naar Wageningen te zenden. In de eerste plaats krijgt u een fantastisch hoge prijs en in de tweede plaats hebt u geen vrachtkosten.

Natuurlijk werkt deze prijsverhoging van was verhogend op de kunstraatprijs, maar het BIJENHUIS blijft tot nader order de kunstraat leveren voor de oude prijs, n.l. f 7,— per kg.

Alle imkers kennen langzamerhand de fantastisch goede kwaliteit van onze superkunstraat. Laat uw collega's, die onze superkunstraat nog niet kennen, eens een velletje zien.

Bestel uw kunstraat en andere imkersartikelen gezamenlijk, het bespaart u flinke bedragen aan vracht.

GOEDE DINGEN

BIJENHUIS - WAGENINGEN

Telefoon 08370-2863 — Giro 82 32 76

GEREEDSCHAPPEN VOOR DE HONINGGOOGST

170. Honingslinger, 3 raams, met wormwielaandrijving, vrijloop, rem, aftapkraan en stevig ijzeren onderstel	f 195,00
171. Honingslinger, 4 raams, constructie en afwerking als voor	f 205,00
172. Honingslinger, 2 raams, als boven, echter zonder onderstel (tafelslinger)	f 155,00
173. Drijfwerk voor honingslinger	f 45,00
174. Handkolbtoestel, voor het lossen v. heidehoning	f 32,00
175. Heidehoningborstel	f 9,50
176. Ontzegelvork, het gemakkelijkste ontzegelgereedschap	f 5,50
177. Ontzegelmes, groot model	f 6,00
178. Ontzegeltablet, met drupbak (voorkomt honingverlies bij het ontzegelen)	f 28,00
179. Honingzeef, dubbel met hengsels, ø 16 cm	f 9,20
180. Honingzeef, dubbel met hengsels, ø 22 cm	f 11,80
181. Honingzeef, dubbel met beugel, ø 16 cm	f 9,20
182. Honingzeef, dubbel met beugel, ø 22 cm	f 11,80
183. Kaasdoek, voor het zeven van honing, 75 x 75 cm	f 1,10
184. Aftapkraan	f 10,00

VERPAKKINGSMATERIAAL VOOR HONING

190. Honingflacons, 450 grams (eenmalig glas), met plastic dop, verpakt in stevige kartonnen doos van 24 stuks (prijs met inbegrip van de doos) per stuk	f 0,18
191. Plastic dop, voor 450 grams pot, per 100 stuks	f 4,00
192. Honingbokaal, 450 grams, met schroefdop en inlage, verpakt in stevige kartonnen doos van 12 stuks (prijs met inbegrip van de doos) per stuk	f 0,32
193. Schroefdop, voor gewone 450 grams flacons, per 100 stuks	f 4,50
194. Kartoninlage, voor gewone 450 grams flacons, per 100 st.	f 1,10
195. Honingbus, inhoud 2½ kg, met hengel, prima gevernist blik	f 1,20
196. Idem, inhoud 5 kg	f 1,70
197. Honingbus, inhoud 25 kg, met 2 draadhandvatten, gevernist blik	f 4,40
199. Honingetiket, in 4 kleurendruk per 100	f 2,80
200. Honingetiket, in 2 kleurendruk per 100	f 2,20
201. Luxe honingpot, model bijenkorf	f 1,90

n.v. Honingzemerij „HET ZUIDEN”

BOXTEL - Postbus 2 - Tel. 04106-2306

BIJENTEELT

Maandblad van de Bijenhoudersbond van de L.L.T.B., de Bijenhoudersbond van de N.C.B., de Imkersbond van de A.B.T.B. en de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland.

*

Redactie:

P. A. M. van Dongen, Ravelij 4, Steenberg en R. P. W. Assink, Enschede; J. Beyer, ningen (eindredacteur).

*

Redactiecommissie:

W. Assink, Eenschede; J. Beyer, Heerlen; P. L. Lammers, Oss en H. G. Maagendans, Arnhem.

*

Adviseur:

De rijksbijenconsulent.

*

Advertenties en Speurbijtes:

N.V. van Maastricht en Verhoeven, Oude Kraan 16, Arnhem.

*

Verschijningsdag:

De eerste woensdag van de maand.

*

Inzending kopij:

Vóór de 19e der maand.

**Nieuwe leden,
adreswijzigingen,
abbonementen,
bestuurszaken enz.:**

Voor de A.B.T.B.:
Imkersbond A.B.T.B.,
Postbus 129, Arnhem.

Voor de L.L.T.B.:
Bijenhoudersbond L.L.T.B.,
Klompstraat 21, Heerlen.

Voor de N.C.B.:
Bijenhoudersbond N.C.B.,
Spoorlaan 50, Tilburg.

Voor de Vereniging tot
Bevordering der Bijenteelt:
Bijenhuis, Wageningen.

Imkersdag 1967

DER ZUIDELIJKE BONDEN

ZATERDAG, 2 SEPTEMBER
1967 TE VALKENBURG (L.)

Een IMKERSDAG moet worden gezien als een dag van ontspanning en moet strekken tot lering en propaganda voor de bijenhouderij, maar is ook bedoeld als een samenkomen van imkers, om oude contacten te hernieuwen en nieuwe contacten te leggen.

Laten wij onze IMKERSDAG maken tot een demonstratie voor de imkerij waarmee wij tevens ons bestaan aan de buitenwereld kenbaar kunnen maken.

Het organisatie-comité heeft gemeend in het programma van de imkersdag op te nemen een bezoek aan de Gemeentegrot of de Steenkolenmijn, zulks naar keuze van iedere deelnemer.

Hiervoor verwijzen wij naar het maandblad van juni 1967, waarin hierover nadere gegevens zijn opgenomen.

Op de aanmeldingsformulieren dienen de afdelingen duidelijk te vermelden het aantal perso-

nen dat voor de Gemeentegrot en voor de Steenkolenmijn heeft gekozen.

Het Organisatie-Comité verzoekt de afdelingen de keuze voor de Gemeentegrot of de Steenkolenmijn zoveel mogelijk gelijkelijk te willen verdelen, dus van iedere afdeling de helft naar de Gemeentegrot en de andere helft naar de Steenkolenmijn, dit om beide bezoeken ongeveer op een zelfde tijdstip te kunnen beëindigen.

De deelnemers die per autobus naar de imkersdag komen, dienen er rekening mee te houden dat de buschauffeurs, die aan de koffietafel enz. moeten deelnemen, als deelnemer zijn te beschouwen, waarvoor de deelnamekosten eveneens verschuldigd zijn.

De controle tot de koffietafel vindt n.l. plaats door de Exploitant van het Pavillon, die alleen toegang verleend op vertoon van het programmaboekje en insigne.

De agenda voor deze IMKERSDAG is als volgt:

- 10.00 uur: H. Mis in de Kerk O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand, Gozewijnstraat, Valkenburg.
- 11.00 uur: Koffietafel in het Pavillon, Oranjestraat 11, Valkenburg.
- 12.30 uur: Opening IMKERSDAG 1967 in het Pavillon.
- 14.00 uur: Bezoek aan Gemeentegrot of Steenkolenmijn.
Na bezoek Gemeentegrot of Steenkolenmijn terug naar het Pavillon voor een gezellig samenzijn en waar diverse attracties worden geboden.
- 19.00 uur: Sluiting van de IMKERSDAG 1967.

Uiterlijk 19.15 uur moeten wij het Pavillon hebben verlaten teneinde de Exploitant gelegenheid te geven tot opruimen en gereedmaken van het Pavillon voor de avond-dancing die om 20.00 uur aanvangt.

Deelnemers aan onze IMKERSDAG hebben tegen

gereduceerde prijs toegang tot deze avond-dancing. Bijgesloten aanmeldingsformulier ontvangen wij gaarne uiterlijk 8 augustus 1967 van de afdelingen terug.

De deelnamekosten bedragen f 7,50 per persoon bij vooruitbetaling te voldoen op onze postrekening nr. 1 05 21 95, waarvoor stortingsbewijs hierbij gaat.

De volledige programma's enz. zullen u tijdig worden toegezonden. Wij rekenen op uw medewerking door vooral de leden van uw afdeling aan te sporen tot algehele deelname, om onze IMKERSDAG 1967 tot een volledig succes te maken.

Voor uwe medewerking en de te nemen moeite reeds bij voorbaat onze oprechte dank.

BOND VAN BIJENHOUDERS

v. d. L. L. T. B. ROERMOND

Th. H. Jos. Beyer, secretaris.

Verenigen ? !

Wat DOEN WE wanneer we een aantal kleine volkjes hebben, die niet erg levenskrachtig zijn, die veel werk en aandacht vragen, en die allen vlak naast elkaar in dezelfde stal staan ?

Wat een domme vraag, denkt u misschien, het antwoord ligt immers voor de hand: VERENIGEN NATUURLIJK tot één machtig volk ! Toch schijnt deze conclusie in bepaalde kringen, vooral bij ouderen, niet erg vanzelfsprekend, wanneer we deze betrekken op een voor de hand liggende te vergelijken onderwerp; namelijk: de imkersverenigen.

Wat MOETEN WE DOEN wanneer we een aantal kleine verenigingen hebben, die door hun ledental niet erg levenskrachtig zijn, en die veel dubbel werk verrichten, en die in het zelfde land met dezelfde belangen hun bestaan proberen te vinden ? VERENIGEN NATUURLIJK !

Tot deze conclusie zullen zeer velen met ons komen. De moeilijkheid is nu: Hoe moeten we verenigen ? Dat we niet alles maar één, twee, drie van onze bijen kunnen overnemen, leert ons de kranthemethode, die bij de bijen feilloos werkt, en die bij de poging om tot een fusie te komen van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland en de drie zuidelijke bonden is mislukt. Bedroevend is het feit dat een fusie nu verder lijkt dan een paar jaar geleden. Moeten we nu maar

afwachten welke vereniging het langst in leven zal blijven, of wachten we tot de kleinere bondjes geleidelijk aan zullen „afvliegen” op de vereniging die toevallig het grootst is ?

Wij willen niet passief blijven. Laten we als imkers met onze gemeenschappelijke belangen samengaan in één grote levenskrachtige vereniging. Daartoe moeten we allen actief proberen alle bezwaren en vermeende bezwaren, welke die dan ook mogen zijn, op te lossen !

Om een goed inzicht te krijgen in de moeilijkheden, zou het misschien verstandig zijn de commissie van vertrouwensmannen van de te fuseren verenigingen in dit blad, dat nu nog door alle leden wordt ontvangen de gelegenheid te geven de moeilijkheden die er nu bestaan te beschrijven, opdat een ieder zich een juist beeld zal kunnen vormen van de stand van zaken, zoals die op dit moment is.

De min of meer geheimzinnige waas die er nu om de fusieplannen hangt, is geenszins bevorderlijk voor ons aller doel: Een grote levenskrachtige Vereniging van alle Nederlandse Imkers.

Jaap Smit.

Programma

37e IMKERSDAG

te Assen in café-restaurant „BELLEVUE”
op zaterdag 2 september 1967.

- 10.00—10.30 Aankomst van de deelnemers in Bellevue, waar koffie zal worden aangeboden.
- 10.30 Aanvang van de Imkersdag en begroeting van de deelnemers door de voorzitter van de afdeling ASSEN, de heer J. Oostveen.
- 10.45 Openingsrede van de Landelijke Voorzitter Mr. L. R. J. ridder van Rappard, waarna nog een kop koffie geserveerd wordt.
- 11.30 Bezoek aan de tentoonstelling eveneens in Bellevue, die georganiseerd wordt in samenwerking met een aantal verenigingen op het gebied van Planten, Bloemen, Vogels, Vissen, Bijen en onze Natuur.
- 12.30 Gezamenlijke Lunch in de tuinzaal van Bellevue.

13.30 Rondrit met bussen door een aantrekkelijk deel van Drenthe met o.a. een bezoek aan de Kraloërheide. Op dit heideveld van ± 1500 ha wordt een kudde van ± 500 originele Drentse heideschapeen gehouden, die dan tevens bezichtigd kan worden. Onderweg zal in een mooie omgeving een consumptie aangeboden worden.

16.30 Einde van de Rondrit en sluiting van de Imkersdag door de Algemeen Voorzitter.

17.00 Vertrek naar huis, zodat een ieder zo nodig de trein van 17.45 kan halen.

De deelnemersprijs bedraagt f 10,— inclusief alle kosten.

Kaarten kunt u bestellen bij de **Penningmeester** de heer **R. Reinhardus**, **Witterstraat 67 te ASSEN, Giro 800999** met vermelding van **IMKERSDAG**.

Deelnemers die per autobus komen kunnen gebruik maken van hun eigen bus voor de rondrit.

De deelnemerskosten hiervoor bedragen f 8,50.

Wacht niet tot de laatste dag in verband met een goede voorbereiding. De inschrijving sluit **15 augustus**.

Het Bestuur

STERKE WINTERVOLKEN ?

Dr. Böttcher van het bijeninstituut te Erlangen houdt zich al jarenlang bezig met de vraag, die boven dit artikel staat. Het gemiddelde gewicht van de bijen van 20 wintervolken stelde hij vast op 855 gram. Het zwakste had 440 gram bijen, het sterkste 1200 gram.

In Amerika heeft een goed wintervolk 2250 gram bijen. Er zijn echter ook in Duitsland imkers, die de kunst verstaan met sterke volken de winter in te gaan: bij een imker in Simbach zag Böttcher ware reuzenvolken, die reeds in april twee broedkamers bezetten.

Om broed aan te zetten, hebben de bijen lege cellen nodig.

Dat het van groot belang is, dat de bijen in augustus en september over voldoende lege cellen beschikken om broed aan te zetten, bemerkte ik weer bij een proef, die ik enige tijd geleden uitvoerde, aldus Dr. Böttcher. En hij gaat verder: iedere imker weet, dat men bijen, die veel broed moeten aanzetten, niet teveel voer moet geven, omdat de met voer gevulde cellen het broednest beperken. Door teveel te voeren bereikt men dus juist het tegendeel van wat men met het voeren beoogt.

Vele imkers hebben ook reeds opgemerkt, dat zowel bij kunstzwermen als bij hoofdvolken bij goede dracht het broednest zozeer kan worden ingesloten door honing, dat ze in hun ontwikkeling sterk worden afgeremd.

Als men vloeibaar voer geeft, moet men als regel per dag niet meer dan $\frac{1}{8}$ of hoogstens $\frac{1}{4}$ liter geven. Het voeren van suikerdeeg heeft dit euvel niet zo sterk, omdat in dat geval het voedsel slechts langzaam wordt opgenomen. De kans dat het broednest „verhoningt” is dan dus niet zo groot. Wie zich echter voorstelt een groter broednest te kunnen krijgen door in de herfst lege ramen in het broednest te hangen, komt bedrogen uit. In deze tijd van het jaar worden deze midden in het broednest of naast het broednest gehangen raten slechts zelden door de koningin gebruikt voor het leggen van eitjes, ook al geeft men oudere raten, die nog vochtig zijn van de uitgeslingerde honing, om van versgebouwde raten of half uitgebouwde kunstraten maar niet te spreken. Alleen lege cellen op de broedraten zelf gebruiken de bijen in de herfst nog om hun broednest te vergroten.

Een opgezette honingkamer houdt de cellen in het broednest vrij.

Toen ik in augustus (1964, red.) mijn volken drijfvoerde met vloeibaar voedsel, viel mij weer heel

duidelijk het gevaar op van de beperking van het broednest zelfs als gevolg van kleine hoeveelheden drijfvoer. Toen kwam de gedachte bij mij op het bij een volk eens wat anders te doen: als ik het volk zijn honingkamer liet houden, konden de bijen daar hun voedsel opslaan, maar de broedramen bleven vrij voor het beleggen met broed. Dat kneepje beantwoordde aan de verwachtingen. Inderdaad sloegen de bijen het voer alleen in de honingkamer op. Van 20 augustus af voerde ik wat meer dan gewoon: $\frac{1}{4}$ tot $\frac{1}{2}$ liter per dag. Eerst liet ik het koninginnerooster tussen broeden honingkamer liggen, later nam ik het weg. Ik was zeer verheugd dat het normaalsterke volk, dat voldoende stuifmeel had, door het drijfvoeren vlot doorging met broed aanzetten en zelfs het broednest in de onderbak op vijf broedraten (Zanderaten, 42 x 22 cm., Red.) tot aan de bovenlat en ook naar de zijanten uitbreidde. Ten slotte liet ik eind september-begin oktober het drijfvoeren in het afvoeren overgaan. Het volk was verheugend sterk. Het zat op twee bakken, ieder met zeven ramen. Om echter precies aan te geven hoe sterk het was, veeiden we het van de ramen. Dat was begin november. Daarbij konden we het verrassend hoge gewicht aan bijen van maar liefst 2130 gram vaststellen. Het had dus $2\frac{1}{2}$ maal zoveel bijen als gewone volken.

Klaar voor de honingkamer . . . in de winter!

Zoals wij verder vaststelden, bedroeg het doorsneegewicht van een enkele bij 0,127 gram. Wij konden dus berekenen, dat het volk 16.770 bijen telde. Dit betekent, dat het ingewinterde volk groot genoeg was om een honingkamer te krijgen, want bij vroegere onderzoekingen stelde ik vast, dat een volk op 9 Zanderamen 15.000 bijen bevatte. Dit betekent aan de andere kant echter ook, dat wij dicht bij de Amerikaanse eis gekomen waren, dat een bijenvolk 2250 gram bijen moet hebben bij de inwintering. Dit was voor mij een grote verrassing, waardoor ik ervan overtuigd was, dat wij zonder enige twijfel tot nu toe nog niet helemaal hebben begrepen dat wij onze volken zo sterk mogelijk moeten inwinteren. Wij wisten weliswaar, dat wij door drijfvoeren in de herfst veel kunnen

bereiken, maar wij vormden ons geen juist beeld van de belangrijke rol, die het geven van voldoende ruimte daarbij speelt. Het komt er klaarblijkelijk in dit jaargetijde op aan, dat de bijen de opervlakte broed op de reeds met broed bezette raten naar believen kunnen uitbreiden.

Bij de tot nu toe gedane ervaringen moeten we alleen nog in ogenschouw nemen, dat we een voor een deel zeer warme nazomer hadden. De ervaringen leren, dat de koninginnen onder die omstandigheden meer eitjes plegen te leggen dan bij koud weer. Ook was de stuifmeeldracht niet slecht. Dat we toevallig met een erg broedlustig volk te maken hadden, is onwaarschijnlijk. Misschien hadden we dan een wintervolk van $3\frac{1}{2}$ à 4 kg kunnen bereiken zoals Farrar dat eist!

De uitkomst van deze proef moeten we voorlopig zien als een afzonderlijk geval. Als we echter de resultaten van de imker in Simbach in gedachten nemen, waarover wij hierboven spraken en het

Amerikaanse voorbeeld voor ogen houden, dan mogen we het nu wel wagen te zeggen, dat we bij een juiste behandeling van de volken in de nazomer in de toekomst in staat zullen zijn de volken sterker en bovendien ook gezonder de winter te doen ingaan dan tot nu toe bij ons in Duitsland het geval was. Als we zulke wintervolken hebben, kunnen we in het voorjaar eerder met de koninginneteelt beginnen, meer oogsten van de voorjaarsdrachten en dat we voor de zomerdracht gemakkelijker sterke volken kunnen hebben.

Samenvatting

Tijdens het drijfvoeren in de nazomer lieten we een volk zijn honingkamer houden. Doordat de bijen het voedsel in de honingkamer opsloegen, konden de bijen het broednest verder uitbreiden op de broedraten die zich daarin bevonden. Het resultaat was een volk dat met 2130 gram bijen ongeveer $2\frac{1}{2}$ maal zo sterk de winter inging dan gewoonlijk bij ons het geval was.

De duur der vluchten van Propolis-haalsters

In een oud notitieboekje trof ik nog enkele gegevens aan over bijen die propolis hadden verzameld. Deze maakten deel uit van een nazwerm die ongeveer 2 maanden in een nieuwe kast had gewerkt en waarvan de jonge koningin op de normale tijd was bevrucht. Van dit volk werden de 25ste augustus enige werksters die met voorwas in hun korfjes thuiskwamen, van een vervlekje voorzien en daarna vrij gelaten. Over deze gemerkte bijen werden de volgende aantekeningen gemaakt.

- 25 aug. Vluchtduur 102 min. Met kleine klompjes thuis. Vluchtduur 62 min. Met flinke klompjes thuis. Vluchtduur 41 min. Met kleine klompjes thuis. Vluchtduur 86 min. Met kleine klompjes thuis. Vluchtduur 95 min. Met flinke klompjes thuis.
- 26 aug. Vluchtduur 38 min. Met kleine klompjes thuis. Vluchtduur 27 min. Met kleine klompjes thuis. Vluchtduur 35 min. Zonder klompjes thuis. Vluchtduur 72 min. Zonder klompjes thuis.
- 28 aug. Vluchtduur 67 min. Met grote klompjes thuis. Vluchtduur 70 min. Met flinke klompjes thuis. Vluchtduur 58 min. Met flinke klompjes thuis.

De propolisklompjes hadden veel kleinere afmetingen dan de grote stuifmeelklompen waarmee werkbijen soms van een vlucht terugkeren; de grootste staken nauwelijks over de randen van de korfjes uit. Ze zagen er glimmend uit en waren

regelmatig van vorm. Dit in tegenstelling tot de klompjes die in het voorjaar verzameld worden en die uit een groot aantal afzonderlijke, op elkaar geplakte brokjes bestaan. De indruk werd verkregen dat de haalsters van voorwas later in de ochtend begonnen te vliegen dan bijen die water, nektar en (of) stuifmeel verzamelen. Ze hadden ook geen regelmatige vlucht; soms vertoonden ze zich even aan het vliegpat en liepen daarna weer enige tijd naar binnen.

Enkele keren werd gecontroleerd hoe lang een voorwashaalster in de kast vertoefde voor ze weer opnieuw uitvloog. Dit duurde resp. 19, 28, 38 en 31 minuten.

Bij deze proef bleek ook dat de gemerkte bijen dagenlang uitsluitend propolis verzamelden en niets anders.

In de literatuur van 1960 en vroeger komen ook enkele gegevens voor over bijen die voorwas haalden. Deze handelen echter over voorwas dat van raampjes was afgeschraapt en dus niet over het natuurlijke voorwas. Daarom heb ik gemeend bovenstaande waarnemingen alsnog te moeten vastleggen.

A. Minderhoud.

Bijenstand H. T. van Dam & Zn.

JUBBEGA (Fr.) — TELEFOON 05165-382

Wij kunnen U alle materiaal leveren op het gebied der Bijenteelt voor **zeer lage prijzen**. Zie onze advertentie in het aprilno. Vraagt onze zeer uitgebreide prijslijst. Tevens komen wij weer op de te houden bijenmarkten met een ruime sortering materiaal en kunstraat.

UIT DE JAAGKIEPS

Weg oude raten

Dr. Gerig van het beroemde instituut te Liebefeld zei terloops in een lezing, dat men meer honing oogst als men de bijen meer laat bouwen. Daar haakten een paar imkers op in. Ze meenden dat de bijen 10 kg honing gebruiken om 1 kg was te maken. Een ander vond, dat oude raten de warmte beter isoleren.

In een beschouwing in de Blauw van april komt het volgende over deze vragen naar voren:

Als er dracht is, hebben de bijen de natuurlijke aandrift om „voorraadschuren” te bouwen en de oogst binnen te halen. Als men de ene aandrift onderdrukt door de bijen uitgebouwde raten te geven, verminkt men ook de aandrift om de oogst binnen te halen.

Oude raten isoleren inderdaad beter dan jonge, maar dat heeft twee nadelen. In de wintertros dringt de warmte van de ene straat tussen de raten niet meer door tot de andere. De straten worden afzonderlijke warmtelichamen inplaats van één gemeenschappelijk warmtelichaam van het hele volk. Dat maakt de langzame verplaatsing van de „huid-bijen” van de tros onmogelijk, ze komen om. Daarom vindt men onder volken, die op oude raten zitten, veel meer dode bijen dan onder volken, die op jong werk zitten.

Mevrouwen met rimpels

In het aprilnummer 1967 van ADIZ schrijft Dr. W. Steche een beetje stekelig: Als je eens een microfoon opstelde bij een imkersvergadering in het voorjaar, dan hoorde je niet de vraag: „Gaan onze volken een flinke voorjaarsoogst binnenhalen,” maar: „Komen ze levend door de winter”. Als het voorjaar wordt, gaan slechts weinig imkers met lichte voeten naar hun bijenstal. Alle bijenziekten, maar ook alle fouten van de imker komen in het voorjaar aan het licht en juist in het voorjaar is hulp niet of nauwelijks meer mogelijk. Hier volgen een paar van zijn raadgevingen.

1. Geen miezerige of zwakke volken op de stal dulden of deze zelfs zelf produceren door te late of te kleine kunstzwermen te maken.
2. De volken voldoende ruimte geven om tot volle ontwikkeling te komen.
3. Met sterke volken, bestaande uit jonge bijen, de winter ingaan en ze vroegtijdig in een voldoende grote kast voor de winter opvoeren.

4. Jonge koninginnen in de volken, die graag eitjes leggen en geen „mevrouwen” die misschien een dolle stamboom hebben, maar een gezicht vol rimpels.

Groningers willen bijenpark

Een foto van de Groninger imkers bij de Meppeler bijen, daarboven bovenstaand opschrift en een helder en zakelijk onderschrift eronder, waaruit blijkt, dat de Groningers in Meppel waren om het dank zij het gemeentebestuur van deze Drentse plaats tot stand gekomen bijenpark te bekijken. Weer een voorbeeld van goede bijenpubliciteit in de pers.

Ierland geeft goed voorbeeld

Het Ierse Departement van Landbouw moedigt de bijenteelt aan door aan imkers, die aan bepaalde voorwaarden voldoen, beschikbaar te stellen:

- 2 bijenkasten voor halve prijs;
 - 2 zwermen voor halve prijs;
 - 1 slinger voor halve prijs, ook voor afdelingen;
- de kosten voor de inrichting van een koninginnteeltbedrijf; geld voor de aankoop van goede teelt-koninginnen, al of niet in bevruchtingsvolkjes, tweemaal per jaar. Dit lezen we in Irish april 1967.

Kunstraat uitbouwen

In de Rheinische van mei rekent ook Dr. Dreher van het bijeninstituut te Mayen af met de gedachte, dat het uitbouwen van kunstraat de imker honing zou kosten.

De meeste imkers laten te weinig kunstraat uitbouwen, zegt hij, en als ze dat wel doen, doen ze het niet op het juiste tijdstip. Ze zijn gierig als het een velletje kunstraat betreft, maar achteraf geven ze gul hun goede geld uit voor bestrijdingsmiddelen tegen nosema.

De bijen laten bouwen op het juiste moment, te beginnen bij de voorjaarsdracht, kost geen honing. De bouwbijscheiden toch hun wasschubjes af. Het is de taak van de imker ervoor te zorgen, dat die wasschubjes gebruikt worden voor het bouwen van nieuwe raten en niet voor het vastbouwen van raampjes, voor het bouwen van bruggen tussen de oude raten of ze hun was op andere wijze te laten verkwisten.

In Mayen laten we ieder jaar méér dan een heel broednest opnieuw bouwen. Als we dat, als gevolg van slechte dracht, niet kunnen bereiken, dan moeten er toch minstens zes of acht kunstraten per volk worden uitgebouwd.

De raten moeten niet alleen worden uitgebouwd, maar ook goed bebroed. Met het oog op dat laatste heeft het weinig zin een volk tegen het einde van de hoofddracht nog kunstraat te laten uitbouwen. Het vlijtig laten bouwen van nieuwe raten en het opsmelten van oude raten is een van de belangrijkste hulpmiddelen in de strijd tegen bijenziekten. Als men „wilde” volken in de natuur

waarneemt, merkt men op, dat ze steeds van oude op nieuwe raten overgaan. Wij daarentegen dwingen onze volken vaak om op stokoude raten verder te broeden en te werken. De gevolgen blijven niet uit. Laten we daarom deze belangrijke factor in de strijd voor het gezondhouden van onze bijen niet vergeten.

Honing werkt snel

De Rheinische van mei neemt uit „Die Kluge Hausfrau” een mededeling over omtrent de tijd, die een aantal voedingsmiddelen in onze maag verblijven voordat het spijsverteringsproces geëindigd is:

8 uren is de verteringsduur van sardines in olie.

7 uren: haringsla, paddestoelen.

6 uren: spek.

4—5 uren: peulvruchten, gebraden gans, schaapvlees.

3—4 uren: radijs, koolrabi, spinazie, augurken, appels, gebakken aardappelen, kalfsvlees, biefstuk, ham en kip.

2—3 uren: melk, hardgekookte eieren, vele soorten fruit, wittebrood, aardappelen, vele groenten en zeevis.

1—2 uren: Bouillon, rijst, zoetwatervis en zachtgekookte eieren.

Hoogstens 10 minuten: honing.

Daarom is het van belang honing te nemen, als men snel krachten wil verzamelen.

Lachende image

In een vorige jaagkieps hekelden we reeds de cijfers, die Dr. Gnädiger in ADIZ produceerde over de bijenteelt in ons land. Als iemand cijfers en statistieken over iets publiceert, zijn er maar weinig mensen, die zich afvragen of die gegevens juist zijn.

Bienenvater neemt in een artikel in het meinummer de gegevens van Dr. Gnädiger over en vermeldt op diens gezag, dat de imkers in ons land de honing rechtstreeks aan particulieren verkopen voor S. 60,— is f 8,35 per kg. Het beeld, dat anderen zich van ons vormen, heet tegenwoordig in goed Nederlands: onze image.

Ik kan me niet onttrekken aan de indruk, dat we hard bezig zijn om een welgedane en lachende image te krijgen, vrienden !

Lachertjes

De Scottish heeft een humoristische medewerker Yenoh, die in het juninummer o.a. schrijft :

Naar ik meen heeft Freud ons de bijentaal leren begrijpen. Aan de dansen van de bijen kunnen we zien waar de zon staat. Natuurlijk zijn er gemakkelijker manieren om aan de weet te komen waar de zon staat, maar die zijn voor niet-imkers.

Als u een poosje bijen hebt gehouden, merkt u, dat ze ziek zijn. Maar u merkt dat alleen als u bijenboeken leest. Bijenziekten zijn gemakkelijk te bestrijden.

Tegen nosema legt u een stapeltje papieren zakdoekjes in elke honingkamer. Wat een honingkamer is, wijst de assistent van de rijksbijenteeltconsulent u wel. Tegen Amerikaans vuilbroed schildert u met verf op de voorkant van de kasten „Yankee Go Home”.

U bent nu aardig op weg om een bijenteelt-expert te worden. Een bijenteelt-expert is iemand, die zegt dat zijn bijen nooit zwermen. Hij werkt in zijn bijen zonder kap en handschoenen en met opgestroopte hemdsmouwen.

Hoe kunt u zien dat de bijen, die u kocht, werkelijk bijen zijn? Bijen zijn net zo gebouwd als schepen, met een scherpe voorkant en een stompe achterkant. Maar bij de bijen zit de scherpe voorkant van achteren.

Er zijn veel redenen waarom we de bijen voeren. Een daarvan is, dat ze honger hebben. Een andere reden is, dat u de koningin eitjes wilt laten leggen. U kunt de koningin herkennen aan de verfstip, die ze op haar rug heeft. Ze houdt het midden tussen een kip in een legbatterij en een eierveling.

Heideraathoning winnen

In de NWD van juni schrijft Ernst Söhle: Uit een honingkamer van broedkamerformaat kan ik bij goede dracht 45 pond heideraathoning oogsten. Werk ik op slingerhoning van de heide, dan haal ik uit een volle bovenbak maar 35 pond. Dat komt doordat bij raathoning alles wat in het raampje zit verkocht wordt als raathoning, ook de raat zelf. Bij slingerhoning verlies ik het gewicht van de raat en de ontzegelwas en de honing, die na het slingeren in de raat blijft zitten.

Al heeft dat alles natuurlijk wel zijn waarde. Omdat de prijs van raathoning het dubbele is van die van slingerhoning, brengt de heideraathoning meer dan het dubbele op vergeleken bij heideslengerhoning.

Evenals tal van imkers in ons land laat hij al in de zomer blanke maagdelijke raat uitbouwen, waarin zijn volken de heideraathoning zullen opbergen. Hij begint daarmee al in het voorjaar. Als buitenste raat geeft hij zijn volken een raampje met een strookje voorbouw. Is het uitgebouwd, dan vervangt hij het door een nieuw. Later doet hij in de honingkamers hetzelfde. De tere maagdelijke raten bewaart hij zorgvuldig.

Hij merkt nog op dat raten, die de bijen in de broedkamers uitbouwen, niet zo teer en zacht zijn als in de honingkamers uitgebouwde raten. In de prijs heb ik dit echter nog nooit kunnen merken, zegt hij; de handelaren letten niet op dit verschil. De honingkamers worden kort voor het begin van de heidebloei voorzien van deze maagdelijke raten. Hij slaagt erin gedurende het voorjaar en de zomer ongeveer driekwart van de benodigde raten te laten uitbouwen; één kwart moeten de bijen gedurende de heidedracht zelf nog uitbouwen.

Bevinden zich begin augustus in de onderbak aan

de zijkant broedloze ramen, dan vervangt hij die ook door raampjes met uitgebouwde maagdelijke raat.

Sterke wintervolken

Er zijn twee manieren om voor de fruit- en koolzaadrecht sterke volken te hebben. De meest gebruikelijke is, dat we naast ieder hoofdvolk een zesramer opzetten, die we kort voor de dracht met het hoofdvolk verenigen.

De duitse imkers vertonen de laatste tijd sterke neiging om van dat hulpvolk af te komen. Ze zoeken naar middelen om de hoofdvolk in de herfst zó sterk te krijgen, dat ze in april zonder versterking groot genoeg zijn voor de voorjaarsdracht. We signaleerden dat streven reeds eerder. In NWD van juni schrijft nu weer Dr. Rudolf Holze: Voor een snelle voorjaarsontwikkeling, zonder versterking, is het noodzakelijk dat we de volken van 15 juli tot 15 september op twee broedkamers laten broeden en dat we ze in die tijd tot broeden en stuifmeelhalan aanzetten. Dr. Holze gelooft niet in de waarde van laat in de herfst geboren bijen en hij raad ons aan de volken twee maanden tot groter activiteit te prikkelen en dan het wintervoer toe te dienen. Ik heb liever één augustus-september-bij dan twee of drie magere oktoberbijen in mijn wintervolk, zegt hij.

De bij is „in”

In De Spindop, het orgaan van de AKU van 2 juni lezen we een gezellig artikel, getiteld: Immen in Emmen. Er staat een mooie foto bij als blikvanger. De schrijver geeft zijn interessante gesprekken weer met de imkers Oudman, Vos en Weerman. Zulke goede publiciteit maken we nooit genoeg. Hulde!

Brûler ce qu'on a adoré . . .

Hebt u, beste oudere vrienden, in uw jonge jaren ook uw simplexkasten omgebouwd om ze geschikt te maken voor de Snelgrove-methode? Hebt u uw bijenstal ook verwenst omdat deze methode eigenlijk alleen toegepast kan worden op volken in vrije opstelling?

Nu hebben we dan al vele jaren de spaarkast, die geknipt is voor toepassing van de Snelgrove. Je hoeft alleen maar een Snelgrove-bord aan te schaffen en je kunt beginnen. Maar, nu de geschikte kast er is, schijnt de Snelgrove-methode er niet meer te zijn.

In België echter heeft Dr. Labay de methode opnieuw ontdekt en in zijn maandpraatje in Belgique Apicole van juni zingt hij er uitbundig de lof van: Wilt u het zwermen werkelijk in de hand hebben? Snelgrove! Wilt u veel drachtbijen? Snelgrove! Voor het bouwen van mooie raten: Snelgrove! Om gemakkelijk te werken en tijd te sparen: Snelgrove! Dat klinkt des te merkwaardiger, omdat in België nog elke imker die voor vol wil

worden aangezien zijn eigen kast en zijn eigen raammaat heeft. Weinige daarvan zijn geschikt voor de Snelgrove. Dr. Labay geeft de radicale oplossing aan: men moet de energie, de ondernemingslust en de realiteitszin hebben om op het juiste materiaal over te stappen en „brûler ce qu'on a adoré”, de fik steken in wat men vurig heeft liefgehad.

Suiker

Op de dag waarop ik dit schrijf, 2 juni, behandelt de Duitse Bundesrat het wetsontwerp op de suikercijns. Het ontwerp houdt de bepaling in, dat gedatureerde bijensuiker tegen wereldmarktprijs mag worden beschikbaar gesteld en dat de imkers elke gewenste hoeveelheid daarvan kunnen kopen. De Duitse bijeninstituten hebben zich al lange tijd met de denatureringsmiddelen octosan en ijzer-oxyde beziggehouden. Wat komt er uiteindelijk voor de EEG-imkers uit de bus? Jammer dat de wereldmarktprijs in korte tijd met 45% gestegen is . . .

Ze wassen hun poten niet . . .

In Duitsland en Zwitserland treffen we veel kasten aan met warme bouw en achterbehandeling. Het achterste raam wordt dikwijls gebruikt als „bouwraam”. Eens in de week of om de tien dagen snijdt men de gebouwde raat eruit. Aan die gebouwde raat kan men van alles zien zonder het volk te openen. Is er darreraat gebouwd dan wijst dat op een begin van zwermplannen, bouwen de bijen plotseling helemaal niet meer, dan is de zwermkoorts hoog opgelopen enz. Men noemt dat bouwraam wel de koortsthermometer van de imker.

In die wekelijks uitgesneden raten zit dikwijls (darre)broed en in de Blaue van juni vraagt een imker, hoe hij daarmee aan moet.

In het antwoord lezen we: Er werd al geprobeerd om die darreraat aan de kippen te geven. Ze pikken de darrelarven er gretig uit, maar ze wassen hun poten niet en bevuilden de raten, die daardoor waardeloos worden.

Die steekduivels!

We berichtten reeds enige malen over de import van Adansonii-bijen in Brazilië, die daar een ware terreur uitoefenen. Mensen in café's, vee en vogels worden aangevallen. Een voetbalmatch moest worden uitgesteld omdat er een zwerm Adansonii's afkwam.

In de Blaue van juni lezen we, dat volgens een bericht in Life de betrokken Braziliaanse minister overweegt de Verenigde Naties te vragen deskundigen te sturen om het probleem in studie te nemen.

Misschien kan de Veiligheidsraad het in dit geval eens worden over de tekst van een resolutie „staakt het steken”, dacht

Jekave a.i.

Komt de HOORNAAR

nog in ons land voor?

De hoornaar of het borentje zoals dit insect ook wel genoemd wordt, heb ik ook wel eens horen aanduiden met het woord borzel. Dit is echter een foutieve benaming, want onder de vakmensen verstaat men onder borzels bepaalde, iets op een hommel gelijkende vliegen, waarvan één soort bij ons rundvee kleine bultjes op de huid veroorzaken die daardoor voor de handel minderwaardig wordt.

De hoornaar is onze grootste inlandse wesp. Behalve door zijn grootte onderscheidt hij zich van onze kleinere wespsoorten doordat hij op zijn kop en borststuk roodbruine vlekken heeft, die duidelijk in het oog springen, zodat dit insect ook in de vlucht te herkennen is. Veel van de oudere mensen kennen de hoornaar nog goed en vooral de imkers onder hen, want hij had de onaangename gewoonte om wel eens voor onze bijenstallen te vliegen en een thuiskomende werkbij te vangen om die mee te nemen naar zijn nest als voedsel voor de larven. Heel vaak heb ik in de laatste jaren imkers gevraagd of ze nog wel eens hoornaars zagen. En dan staken ze een hand uit met de duim op het eerste lid van hun wijsvinger en zeiden: „die grote”.

Hier was wel enige overdrijving bij, maar ik begreep eruit dat ze de hoornaar zeker kenden. Dikwijls volgde dan het verhaal dat 7 hoornaars een paard dood konden steken of iets van die aard. Ik heb daar tegenover wel eens verteld dat iemand mij gevraagd had een nestkastje, waarin een hoornaarsnest zat, uit een berk te halen, omdat hij er doodsbang voor was. Dit leek erg eenvoudig, maar toen ik op een ladder geklommen was en het vlieg-gat met een stukje gaas had bedekt en dit met een paar pu-

naises had vastgeprikt, bleek mij dat het nestkastje met lange spijkers in de stam vastzat en dat het niet eenvoudig was die er met nijptang uit te trekken.

Maar toen ik met mijn buit in de handen voorzichtig de ladder afdaalde, stootte ik het tegen een tak en even later had ik een paar prikken in mijn schedel. Ik ondervond daarbij niet méér pijn als van een gewone bijenprik en heb er overigens geen last meer van gehad. Ik heb in mijn leven ook heel wat crabronesten uit schuurtjes gehaald, waar ze meestal hoog aan een balk hingen. Ik sneed ze dan met een groot mes los en liet ze in een eronder gehouden zak ploffen.

Ik heb de hoornaars ongeveer 50 jaar als een algemeen voorkomend insect gekend. In het voorjaar van 1959 heb ik er nog een koningin van zien vliegen op de Wageningse Berg, maar dit was ook de allerlaatste.

Ik heb er in de omgeving van Oosterbeek ieder volgend jaar naar uitgekeken en telkenjare onderzoek ik honderden hoge eiken en beuken, waar deze streek zeer rijk aan is, op specht-gaten, maar hoewel die er veel zijn heb ik er nog nooit een gevonden die door hoornaars bewoond werd.

Mijn belangstelling naar crabronesten vloeit voort uit de stu-

dies die ik in de laatste jaren gemaakt heb over het wespennest in het algemeen. Daarover is heel wat bekend en het meeste daarvan hebben we te danken aan de Franse onderzoeker Janet, die van het crabronest een uitvoerige en zeer nauwkeurige beschrijving gegeven heeft, met een groot aantal prachtige tekeningen, die ik zeer bewonder. Ik ben het echter niet met alles wat Janet over wespennesten geschreven heeft, eens en vooral niet met wat hij meedeelt over het nest van de crabro's. Van deze wespensoorsoort bezit ik echter slechts het allereerste begin van een raatje, dat slechts uit 2 celletjes bestaat en dat is minder dan het minimum om een goed gemotiveerde, opbouwende kritiek te kunnen leveren.

Het doel van dit artikel is:

- a. te weten te komen hoe het in andere delen van ons land met het voorkomen van de hoornaar gesteld is;
- b. in het bezit te komen van enkele hoornaarsraten.

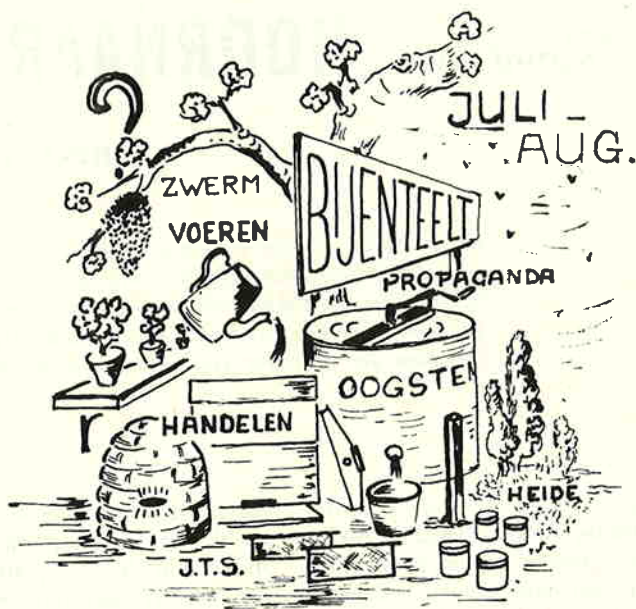
Deze mogen desnoods oud en beschadigd zijn; het gaat mij alleen om de eerste 4 cellen waaromheen de rest van de raat gebouwd is.

De Valkenburcht, D 114,
Oosterbeek.

A. Minderhoud.

Bijenteelt

in juli en augustus

De maanden juli en augustus zijn niet minder belangrijk dan alle overige maanden van het bijenjaar. Veelsoortig zijn de werkzaamheden in deze zomermaanden.

We kunnen nog wel eens naverk hebben van enkele volken die niet op de normale wijze (we bedoelen de door ons gewenste manier) een bevruchte moer ontvingen. Van verschillende kanten hebben we al weer gekke ervaringen gehoord.

Het eigenaardige weer heeft hier en daar parten gespeeld.

Volken werden in zeer korte tijd zwermrijp en veel geknipte moeren zijn in stilte vertrokken, of erger, ongeknipte moeren vertrokken met een flinke zwerm naar . . . ? Toch niet naar uw stand met een verleidelijke kast, waarvan „toevallig” het vlieggat openstond, of waarvan „toevallig” het doorgeroeste ventilatieroostertje in het dak nog niet was gerepareerd ?

Het weer moeten we trouwens goed in de gaten houden in verband met de mogelijke hernieuwde zwerm drift, en de voedselpositie. De magere pe-

riode vooral bij slecht weer, die na de zomerdracht in bijna alle delen van ons land voorafgaat aan de dracht in de nazomer moeten we niet onderschatten.

Verwaarlozen we onze bijen gedurende deze tijd, dan ontnemen we de volken de goede basis voor een succesvolle „herfst”-dracht, én voor de komende voorjaarsdracht, die nu nog zo veraf lijkt.

In feite begint half juli al het nieuwe bijenjaar, en willen we honing oogsten, dan zullen we sterke volken moeten hebben met veel broed. Zo nodig moeten we dus tussen de zomerdracht en de najaarsdracht voeren.

De kunstzwermen kunnen zich na de zomerdracht, nu we niet steeds weer broed en bijen aftappen, snel ontwikkelen. We moeten er op letten dat onze kunstzwermen geen zwermpjes verliezen. Tijdens, en na de najaarsdracht hebben we nog heel

wat bijen en broed nodig om onze hoofdvolken te versterken, opdat ze goed de winter ingaan.

Onze imkersagenda vermeldt grotere en kleinere honing- en bijenmarkten in verschillende plaatsen van ons land. Kan deze imkersagenda niet eens een aansporing zijn om zo'n markt te bezoeken, en om daar de producten aan de man te brengen ?

De prijzen die u er zult kunnen vragen voor uw goede producten zijn niet laag. U kent toch het eeuwenoude gebruik van de korfimmers die een takje met enkele groene blaadjes in de korf steken die is verkocht ?

Een ander punt van de imkersagenda is de imkersdag, die dit jaar in Assen wordt gehouden.

De uitstekende verbindingen maken het mogelijk dat een ieder, zelfs uit de verste uithoeken van ons kleine landje deze feestelijke dag kan bijwo-

nen. Kom naar Assen en bewonder tijdens de reis de vaak ongekende schoonheid van het Noorden.

Tijdens de imkersdag zullen veel imkers hun bijen op de heide hebben staan. De resten van dit eeuwenoude cultuurlandschap geven wel heel wisselvallige opbrengsten. (Het heidelandschap is ontstaan door ingrijpen van de mens, door ontbossing; de schapen hielden het heideland schoon van opslag van loof- en naaldhout).

Is er tijdens de bloei nachtvorst geweest, en die kan erg plaatselijk zijn, dan geeft de heide geen honing van betekenis meer. Het niet meer produceren van honing wordt ook wel toegeschreven aan onweer (met bliksem) dat boven het drachtgebied heeft gewoed. Hebben we van de genoemde factoren geen last, en is het mooi warm weer tijdens de bloei, dan mogen we met onze dikke volken in relatief kleine kasten een opbrengst van de heide verwachten. Ideaal is natuurlijk het oogsten van heideraathoning, waarbij men niet te maken heeft met het moeilijke kolben en slingeren. Maar dan moeten we ervoor zorgen dat we de drachtvolken juist voor het vertrek raampjes met maagdelijke raat (zonder kunstraat) verstrekken. Is er dracht, dan kunnen de bijen meteen de raampjes volslepen.

Amateur-tuinders, die blijken de serie in hun blad „De Amateur-tuinder” aan de bijen bestede artikelen grote belangstelling hebben voor de bijenteelt, scholen en andere verenigingen organiseren in september veel (floralia-) tentoonstellingen, die meestal worden opgeluisterd door stands van aquariumverenigingen en vogelkwekers. Imkers hebben tot dusver nog te vaak ontbroken bij dergelijke manifestaties. Zij hebben nog niet voldoende de

kans aangegrepen om hierbij iets van hun hobby uit te dragen naar belangstellenden, en die zijn er erg veel. Hier ligt een van de mogelijkheden om contacten te leggen met mensen, die wel graag iets van bijen willen weten, ja die zelfs graag bijenhouden hun hobby zouden willen noemen.

Op deze wijze kunnen we de toekomst van de bijenteelt veilig stellen. Al heeft de vicevoorzitter van de Ver. tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland gezegd dat de daling van het ledental „definitief tot staan is gebracht” (en hopelijk geldt voor de zuidelijke bonden hetzelfde), we moeten bedenken dat door de ongezonde opbouw van de leeftijdsgroepen in onze verenigingen het zeer wenselijk is, dat alles wordt gedaan om het aantal leden op peil te houden, of liever om het te vergroten.

Het verzorgen van een stand op een tentoonstelling is meer iets voor een groepje imkers.

Als individuele imker kunt u ook veel doen om de bekendheid van de bijenteelt te vergroten, om het „klimaat” te verbeteren, waardoor de verstand-

Een bijenstal ergens in Nederland
Anno 1967

houding tussen imker en niet-imker beter kan worden. De tijd voor propaganda is weer aangebroken. Geef eens een lezing, b.v. op een ouderavond.

Tot in september kunnen we onze stand, of lezing opluisteren met een volkje in een observatiekast. Grijp de kans aan om onze medemensen iets te laten proeven van onze mooie hobby; dit in het belang van de bijenteelt, en in het belang van de toekomstige grote imkersvereniging.
Jaap Smit.

7e NATIONALE BIJENMARKT
ANNEX TENTOONSTELLING te Renkum
OP ZATERDAG 22
EN MAANDAG 24 JULI 1967

als vanouds op de terreinen van Café v. d. BORN,
Kerkstraat 30, Renkum.

Op de tentoonstelling zullen behalve artikelen betreffende de bijenhoudery ook diverse demonstraties te zien zijn, zoals: *korfvlechten, pottenbakken, handweven, kantklossen, spinnen e.d.*

DE NATUURWACHT

is eveneens met een interessante stand aanwezig.

Lijden wij aan PFIFFIKOSE ?

PFIFFIKOSE is nu eens geen ziekte van bijen of broed, maar een ziekte, waaraan volgens Dr. Wolfgang Steche tal van imkers lijden. In een vlijmscherp artikel in ADIZ mei 1967 geeft hij eerst een aantal citaten van geleerde en minder geleerde imkers, die vinden dat het slecht gaat met de bijenteelt, dat het slecht gaat met de bijen, dat onze weersomstandigheden niet dengenen en dat het met onze dracht ook niets is. Het oudste citaat is van 1857, dus 110 jaar geleden en de klachten zijn dan ook bepaald niet nieuw.

De naam van de ziekte

De naam van de bacil, die de ziekte veroorzaakt is: Pfiffikus. Het Duitse woord pfiffig betekent: leep, pienter, listig, ondeugend. Een Pfiffikus is een leperd, een loze schalk. Deze bacil veroorzaakt bij de imkers volgens Dr. Steche een kankerachtige ziekte.

Ziekteverschijnselen

De ziekte tast bij voorkeur de gezichtszenen van de imkers aan, waardoor ze hun eigen fouten niet meer kunnen zien. Ze worden blind voor de goede resultaten, die andere imkers met hun bijen behalen. Ze worden ook blind voor de gevolgen van de ongeluksboodschap, die ze prediken: dat het met bijen, weer en dracht maar slecht gesteld is. De ziekte openbaart zich bij voorkeur daar, „waar denkende lieden zich met de bijenteelt bezighouden” en die zitten, zoals iedereen weet, als veldheren achter hun schrijfbureau.

Waar leeft de parasiet van ?

In de eerste plaats van het citaat van Dr. Dzierzon, waarin deze protesteerde tegen de stelling dat het bijenvolk een organisme is. („Der Bien ist ein Organismus”). Dit is volgens Dzierzon een onzinnige veronderstelling. Elke individuele bij is een organisme. Het bijenvolk als geheel is een conglomeraat, een gemeenschap van duizenden organismen.

Verder leeft de ziekteverwekker van staatsgelden, die verstrekt worden om de verliezen goed te maken, waaraan de imkers zelf geen schuld hebben, de schuld ligt bij de bijen, het weer en de dracht. Merkwaardig is verder, dat de ziekte zich bij succesvolle praktische imkers niet schijnt te willen ontwikkelen.

Wat zijn de gevolgen van de ziekte ?

Die bemerkt men in onze imkerbladen, die de imkers in een voortdurende verdovingstoestand houden door de beschrijving van alle mogelijke en onmogelijke „behandelingen”, die men het bijenvolk (dem Konglomerat von Bienen”) kan doen ondergaan en die ertoe geleid hebben, dat elke im-

ker zonder de minste scrupules en zonder ook maar de schijn van een slecht geweten te krijgen, gelooft met zijn bijen te kunnen doen wat hem goeddunkt. Koningin boven, koningin onder, koningin links opgesloten, koningin rechts achter gaas, vliegbijen laten afvliegen enzovoort.

Gevolg: ontelbare geniale bedrijfswijzen, de ene nog beter dan de andere, nieuwe raampjes, nieuwe kasten, allemaal gepatenteerd natuurlijk.

Daar de „bijenconglomeraten”, die men door deze „behandeling” in werkelijkheid van zijn volken maakt, niet meer in staat zijn zichzelf te helpen, moet de imker steeds plotselinge beslissingen nemen: minder ruimte geven, meer ruimte geven, uitgebouwde raten of kunstraten geven, eiwitrijk voedsel geven of niet ?

Er doen zich vragen voor, die hijzelf niet kan beantwoorden: hebben mijn volken nosema of hebben ze het niet? Hebben ze mijtziekte, meiziekte, Ricketsiose, Septikämie? Maar we hebben immers ook nog bijeninstituten die we aan het werk moeten houden. Daar sturen we dus monsters bijen naar toe. En de instituten vinden alle mogelijke en onmogelijke ziekteverwekkers, waarmee de vraag of de volken „ziek” zijn in genen dele beantwoord is, maar er worden spergebieden of waarnemingsgebieden aangewezen, verplicht onderzoek dat de imker voor een deel zelf moet betalen, verbod om te reizen, de volken moeten thuisblijven, hebben gebrek aan nectar en stuifmeel en de imker mag de voersuiker en de verschillende pillen en medicamenten betalen en proberen zijn honingklanten zoet te houden met de mededeling dat er volgend jaar misschien wel honing is.

Heeft hij enige jaren achtereenvolgende ervaringen opgedaan, dan rijst langzamerhand de brandende vraag waar er misschien ergens iets hapert. En daar hij zich van geen schuld bewust is, moet er een zondebok worden gevonden.

Verarming van de dracht, daar klaagden we 110 jaar geleden al over. Het spuiten met vergif. Enzovoort. Ook de bijen zijn niet goed meer. De imker koopt originele volgepaarde reinteelt-edelkoninginnen. Het gezicht van zijn vrouw, die dit alles van haar huishoudgeld moet betalen, wordt steeds langer en zijn honingklanten zijn inmiddels al lang

gewend aan honing uit Zuid Amerika en China. Na alles wat ze met de bijen meegemaakt hebben richten zijn kinderen hun aandacht op dansen, voetballen en de brommer en daarmee bewijzen ze ondubbelzinnig, „dat de tegenwoordige jeugd geen idealisme meer kent”. En het aantal imkers daalt met grote standvastigheid.

Tegenmaatregelen

Het eenvoudigste is de ziekteverwekker zijn voedingsbodem te ontnemen en dat betekent :

1. We zetten onvoorwaardelijk de onzalige stelling overboord dat het bijenvolk een „conglomeraat van organismen” is en handelen daarnaar.
2. We zorgen ervoor, dat de staatsgelden in de eerste plaats gebruikt worden om de imkers gezond te maken. Tegen de lach van de succesvolle imker is de parasiet niet bestand.
3. We zorgen ervoor, dat in onze imkersbladen niet de lieden „die alleen maar denken” aan het woord komen, maar succesvolle imkers met een nuchter verstand. Een klein inspectiebezoek aan de stand van vele schrijvers zou wonderen doen.

In het laatste deel van zijn artikel houdt Steche een hartstochtelijk pleidooi voor bedrijfswijzen, die zoveel mogelijk aan de natuur van de bijen zijn aangepast. Hij citeert o.a. Gontarski: „Het bijenvolk en zijn wereld zijn te vergelijken met een zeer fijn raderwerk, dat defekt raakt als we aan één van de radertjes ook maar één tandje verbuigen. In de tegenwoordige, zuiver rationalistisch georiënteerde bijenteelt echter worden hele tandwielen verbogen”.

Het volgende citaat van Broeder Adam laat hij zelfs vet drukken: „Volmaaktheid in de bijenteelt wordt niet bereikt door de veelheid van hulpmiddelen, maar door alles uit te schakelen wat niet beslist onmisbaar is”.

Dr. Steche eindigt zijn artikel als volgt :

Het is de hoogste tijd dat wij de rampzalige gevolgen van de Pfiffikus-bacil teniet doen en de imkers beschermen tegen nieuwe infecties, opdat onze bijenvolken weer worden wat zij moeten zijn, namelijk volken en geen verzamelingen van organismen.

Dan kunnen ook de imkers hun hobby, hun nevenbedrijf of hun bedrijf met succes en met vreugde over dat succes bedrijven. G.

Korte berichten

WERKTEKENINGEN BESCHIKBAAR !

De rijksbijenteeltconsulent deelt ons mede, dat werktekeningen voor een spaarkast en voor de nieuwe kastsluiting (zoals gepubliceerd in het maandblad van februari 1966, pagina 29) verkrijgbaar zijn tegen betaling van f 1,— door storting op postrekening 1110262 ten name van de Rijksbijenteeltconsulent te Tilburg.

BIJENMARKT VEENENDAAL

De Veenendaalsche Bijenmarkt zal worden gehouden op dinsdag 19 juli 1967. Er worden prijzen beschikbaar gesteld:

- I. Voor de beste stal kasten met volk en bouw minstens 5 stuks f 15,—
- II. Voor beste stal korven met volk en bouw minstens 10 stuks f 10,—
- III. Voor beste kast met volk en bouw . . f 7,50
- IV. Voor beste ronde korf met volk en bouw f 7,50

H. Huibers, secretaris.

HONING- EN BIJENMARKT UGCHELEN

Op 30 september houdt de afdeling Ugchelen haar eerste honing- en bijenmarkt in de grote zaal van Ugchelens Belang. Imkersartikelen zijn ook aanwezig. Bespreekt reeds thans een standplaats voor uw verkoop bij de secretaris de heer B. Zweers, Nikkelweg 1 te Apeldoorn.

IN MEMORIAM

J. H. Wolters van de afdeling Asten Noord-Brabant. Hij is daadwerkelijk in het harnas gestorven, daar zijn familie hem vond in de bijenstal met nog een raampje in de hand. Zijn plotseling overlijden vervult zijn vrienden met diep medeleven.

Piet de Rooy, het oudste lid van de afdeling Liempde overleed enkele weken voor hij de gouden bruiloft zou vieren. We hopen, dat God ons trouw lid de eeuwige rust reeds heeft gegeven.

VERKIEZING HOOFDBESTUUR „WAGENINGEN”

Aan de beurt van aftreden zijn dit jaar de hoofdbestuurders voor de groepen Overijsel-Oost, Veluwe, Utrecht en Zuidholland. De tot genoemde groepen behorende afdelingen kunnen kandidaten stellen. De namen der kandidaten, vergezeld van een door hen ondertekende verklaring dat zij bereid zijn een (her)benoeming te aanvaarden, moet voor 10 oktober bij het Bijenhuis zijn binnengekomen.

ONZE IMKERSAGENDA

- 19 juli : Bijenmarkt Veenendaal zie bericht in dit nummer.
- 22 en 24 juli: Bijenmarkt en tentoonstelling in Renkum.
- 2 september: Imkersdagen te Assen en Valkenburg, zie berichten in dit nummer.
- 23 september: 59ste bijen- en honingmarkt te Eerbeek.
- 30 september: Bijen- en honingmarkt te Ugchelen, zie bericht in dit nummer.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50, elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 873335 t.n.v. Drukkerij Maastricht en Verhoeven te Arnhem, met vermelding „Speurbijtjes”. Inzendtermijn: vóór de 10e van de maand. Opgegeven „Speurbijtjes” waarvan de betaling nog niet is ontvangen zullen niet worden geplaatst.

AANGEBODEN: Zuivere bijenhoning in de volgende soorten: Lindehoning f 2,05 per kg, Klaverhoning f 2,00 per kg, Acaciahoning f 2,75 per kg, Fruithoning f 2,10 per kg, Heidehoning f 3,50 per kg, Boekweithoning f 2,00 per kg. Alles in bussen van 25 kg. Bijenstand „De Bijenkorf”, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

NECTAPOL, NOSEMACK, FONDANT, in kg verpakking à f 4,00. Het juiste middel om uw bijen in prima conditie te houden. Deze voordeelprijs alleen bij Bijenstand „De Bijenkorf”, Eemnes. Tel. 02953-6704.

AANGEBODEN: Prima gebruikte bijenkorven. Bijenstand „De Bijenkorf”, Eemnes. Tel. 02953-6704.

GEVRAAGD: Alle soorten Bijenvolken, zowel korven als kasten en alle bijenteeltbenodigdheden tegen contante betaling, en aan huis afgehaald. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

AANGEBODEN: Lege Bijenkasten en -korven, losse randen, roosters, raampjes, en wat er verder nodig is op bijenteeltgebied. Alles in prima staat. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

AANGEBODEN: drieraams honingslinger. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

GEVRAAGD: Allerlei oude gebruiks- en siervoorwerpen op het gebied van de bijenteelt. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

GEVRAAGD: Een observatiekast en alle soorten inlandse honing alsmede gezuiverde bijenwas. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

GEVRAAGD: Gebruikte bijenkorven, zes-raams kastjes en verzendkastjes voor zwermen. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

AANGEBODEN: Bijenvolken, in korven en kasten. Desgewenst op tien of zes ramen. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

GEVRAAGD: Enkele spaarkasten en zesraamskastjes. Liefst met voerbakken. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

GEVRAAGD: Een was- en honingspers. Aanbiedingen met prijs aan Bijenstand „De Bijenkorf”, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

AANGEBODEN: Honingbusjes met hengel (2½ kg) à f 0,95 per stuk. Bijenstand „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Telefoon 02953-6704.

GEVRAAGD: Oude en recente bijenliteratuur voor het opbouwen van een bijenteeltliteratuurbibliotheek voor studietoelinden. Brieven aan de heer A. P. Posthumus, „Privé laboratorium voor Bijonderzoek”, Schulpweg no. 216, Rotterdam-23 (Holland).

TE KOOP: 'n 20-tal Bijenvolken in 8-raams kasten. Bij H. Tielen, Houtbroekdijk 28, Someren (N.B.).

GEVRAAGD: Een honingslinger. Bijenpark Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

TE KOOP: Prima spaarkasten, geheel compleet met ramen, roosters en voerbakken. Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

TE KOOP GEVRAAGD: Spaarkasten en honingslingers. Bijenpark Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

TE KOOP: Prima Bijenvolken op zes ramen, in Simplex kasten en korven. Alles onder volle garantie. Het van ouds bekende adres: Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a. Telefoon 03462-1303.

TE KOOP: Alles wat voor en bij een bij nodig is. Simplex-kasten, enkel- en dubbelwandig; spaarkasten en V.S.-kastjes, alles in prima staat, met ramen en rooster, uitgebroed en honnigramen, ramen, bijenkappen, slingers, observatiekasten, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a. Telefoon 03462-1303. Van ouds bekend.

TE KOOP: gebruikte bijenkorven zonder gebreken; **nieuwe zwermkiepsen, vlechtriet**, enz. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a. Telefoon 03462-1303.

Bijenpark Brulleman Breukelen sinds 1896. Met ons zaken doen betekent putten uit een 70-jarige ervaring.

Wij verkopen **NECTAPOL** met nose-mack. Dit is stuifmeel in fondantvorm. Heilzaam voor uw bijen. Kan zo boven op de ramen gelegd worden. Goed houdbaar. Kilogramverpakking à f 4,50. Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

GEVRAAGD: Bijenvolken in kasten en korven, worden tegen contante betaling aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen: Bijenpark Brulleman, Breukelen. Telefoon 03462-1303.

HONING MET EERSTE PRIJZEN BEKROOND. U koopt dus bij ons de allerbeste kwaliteit: **Klaverhoning f 1,90; Fruithoning f 2,15; Lindehoning f 2,20; Bloemenhoning f 2,10; Heidehoning f 4,00** per kg. Minimumafname 25 kg. Voor onze vaste klanten leveren wij **honingflacons** met deksel voor 9 cent; **honingbusjes** voor 5 pond à 80 cent. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, telefoon 03462-1303. Van ouds bekend. Verzending ook naar België mogelijk.

Nectapol wordt door de bijen zeer gretig opgenomen. Er blijft geen kruimel van over. Dit middel wordt door ons volledig gegarandeerd. Bijenpark Brulleman, Breukelen.

AANGEBODEN: poedersuiker en snoep (97% suiker), uitstekend bijvoer, 30 cent per kg., ook voor wintervoer. Telefoon 070-395105.

TE KOOP: antieke rood koperen ketel. Grote maat. Voor het smelten van was. Bijenpark Brulleman, Breukelen.

AANGEBODEN: wegens ouderdom 8 bijenkasten waarvan 4 met bijen, honingslinger met gereedschap. Verschoor, Visserstraat 12, Leerdam.

TE KOOP: enige beste bijenvolken, met of zonder kasten. Ook wel vegers met veel broed. J. de Vries, Hoofdstraat 30, Veenwouden. Tel. 05110-2316.

TE KOOP: ouderwetse honingspers, pr. f 60,—. A. Kuipers, H. Brinkweg 63, Emmen.

TE KOOP: 3 prima bijenvolken, zwermkastjes, binnen- en buitenranden simplex raampjes, korven, randen, suiker, diverse benodigdheden en nieuwe honingslinger. Huygenslaan 27, Ermelo. Tel. 03417-887. 3

AANGEBODEN: 3 kunstzwermen Kaukasische Koninginnen 1966. Raszuiver en op Ameland bevrucht. A. Dijkstra, Eemstr. 18, Soest. Tel. 02955-5504.

AANGEBODEN: Kaukasische koninginnen, zwermtraag, produktief en zachtaardig. Rein bevrucht f 30,—, stand bevrucht f 15,—. Ook te leveren met enkele ramen bijen à f 5,— per raam. Spaarkast-broedkamers in goede staat f 10,—. P. J. Romeyn, Const. Huygenslaan 18, Zeist. Tel. 03404-16501.

BIJENVOLKEN. Wij vragen voor uitbreiding van onze bijenstal prima volken, zowel kasten en korven. Tegen contante betaling en aan huis afgehaald.

AANGEBODEN: Nektapoll Nosemack fondant, het middel om Uw bijen in prima konditie te houden, tegen de extra voordelige prijs van f 4,— per kilogram pak.

Bij het **OUDS BEKENDE** adres :

Bijenstand „DE BIJENKORF”

Meentweg 103 Eemnes — Telefoon 02953-67 04